

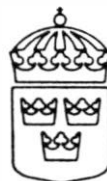
Motion till riksdagen

1986/87:Fi115

Alf Svensson (c)

Förslag till slutlig reglering av statsbudgeten för budgetåret 1987/88, m. m.

(kompletteringsproposition) (1986/87:150)

Mot.
1986/87
Fi115

Sammanfattning

Målet för den ekonomiska politiken måste vara att främja sysselsättningen och en mer rättvis fördelning av resurserna i samhället. För att främja sysselsättningen måste löne- och prisstegringstakten i Sverige ned till samma nivå som i våra viktigaste konkurrentländer. För kds är det en oacceptabel metod att uppnå denna målsättning genom minskade ambitioner på sysselsättningspolitikens område, liksom att devalveringspolitiken återupptas.

För att underlätta avtalsrörelserna krävs marginalskautesänksningar och indexskyddade skatteskalor, sänksning av räntenivån samt en rättvisare fördelningspolitik. Vårdlön för småbarnsföräldrar, tudelningsreform för familjeinkosten, sänkt matmoms, ökade regionalpolitiska insatser och olika åtgärder för att speciellt hjälpa ungdomarna på arbetsmarknaden, är några kds-förslag för en mera rättvis fördelningspolitik, som främjar både livskvalitet och tillväxt i ekonomin.

Sparandet både i hushållen och inom den offentliga sektorn måste öka markant för att de samhällsekonomiska målsättningarna skall kunna nås. Avkastningen på ett sparbelopp på 75 000 kr. bör vara skattefri oavsett sparform. Dessutom bör enskilda sparare uppmuntras att spara i aktier eller andelar i aktiefonder genom att beskattningsreglerna blir mer ändamålsenliga. En metod är att sådant sparande upp till en viss nivå blir avdragsgillt på skatten och i stället beskattas när medlen tas ut till konsumtion. Kds har i motion 1986/87:Bo131 föreslagit ett bostadssparande för ungdom som skall stimuleras med en skattereduktion motsvarande det som förekom i skattefondsparandet.

I motionen yrkas avslag på de föreslagna öksningarna av fastighetsbeskattningen, samtidigt som en alternativ inriktning av den ekonomiska politiken föreslås. En indexuppräksning av produktionsbidraget till dagstidningar föreslås med 10 %. Bakgrunden är att dagstidningskommitténs betänkande enligt uppgift inte kommer att föreligga förrän tidigast om ett år. Remissbehandlingen kommer att medföra att riksdagen tidigast våren 1989 kan ta ställning till avgörande förändringar vad gäller presstödet. Det är därför angeläget att i avvaktan på utredningen räkna upp det nu gällande produktionsbidraget för att inte urholka det aktiva stödet för yttrandefriheten i takt med inflationen.

Svensk ekonomi har under en lång följd av år brottats med stora problem. Bl. a. har industrisektorn haft en mycket svag utveckling, både vid en historisk och internationell jämförelse. Pris- och löneökningstakten har varit snabbare än i omvärlden och har tillsammans med strukturella förändringar lett till att svensk industri tappat marknadsandelar.

Det är värt att notera att finansministern i årets kompletteringsproposition själv beskriver vidden av de misslyckanden i den ekonomiska politiken, som det tidigare brukade ankomma på oppositionen att återropa främst för att påvisa behovet av växling vid makten. Finansministern anför t. ex. att den svenska pris- och kostnadsstegringen ligger kvar på en nivå betydligt över den i våra viktigaste konkurrentländer. En alltför stor del av tillväxten har de senaste åren kommit att gå till konsumtion och en alltför liten del till kapitalbildning. Skulle denna utveckling bli bestående, riskerar de hittills vunna framgångarna att gå förlorade.

Det är bra att regeringen håller fast vid att pris- och kostnadsstegringen inte skall pressas tillbaka med hjälp av en ökad arbetslöshet. Det är dock en brist i det som kallas den tredje vägens ekonomiska politik att regeringen inte föreslagit andra och tillräckliga åtgärder för att dämpa inflationen.

Utvecklingen av statens finanser återspeglar den långvariga obalansen i svensk ekonomi. Vid mitten av 1970-talet ökade underskotten i statens finanser dramatiskt. Statens inkomster planade ut på grund av stagnationen i ekonomin, samtidigt som statsutgifterna ökade. Statsskulden har ökat oavbrutet sedan mitten av 1970-talet. Statsskulden motsvarade 1975 knappt 25 % av BNP och har sedan dess vuxit till närmare 70 % av BNP. Den växande statsskulden har medfört att ränteutgifterna ökat till den näst största enskilda utgiftsposten i budgeten.

I långtidsutredningen (LU 87) hävdas att Sverige kan få en god ekonomisk utveckling under den närmaste tioårsperioden. Men för detta krävs tydliga trendbrott i pris- och löneökningarna, jämfört med den hittillsvarande historiska utvecklingen. För att komma i samhällsekonomisk balans, med full sysselsättning och överskott i bytesbalansen, måste timlöneökningarna redan 1988 begränsas till 3 % och inflationen till 2.5 %. Både långtidsutredningen och långtidsbudgeten pekar entydigt på behovet av en mycket stram finanspolitik och på ett historiskt trendbrott i inflationen.

Otillräckliga åtgärder

Tyvärr måste man konstatera att de åtgärder som regeringen föreslår med anledning av bl. a. långtidsutredningens analys inte är tillräckliga. Regeringen har heller inte lyckats utnyttja den tidsfrist som oljeprisfallet, fallet på dollarkursen och det internationella ränteläget givit, till att under 1986 och 1987 komma till rätta med den inhemska kostnadsutvecklingen.

Tvärtom visar det sig i statistiken över lönerna för 1986 att ökningen blev betydligt större än vad regeringen tidigare räknat med. Löneglidningen översteg de nivåer som förutsattes i löneavtalen för både 1986 och 1987. Timlönerna beräknas i genomsnitt öka med 5.3 % 1987. I budgetpro-

positionen beräknades konsumentpriserna stiga med 4.0 % under 1987. Sedan dess har oljepriserna stigit och jordbruksavtalet kommer att medföra en större prisstegring än tidigare beräknat. Försvarsuppgörelsen bygger dessutom på vissa skattehöjningar den 1 juli. Kompletteringspropositionen förutsätter likväl att prisökningarna under 1987 skall stanna vid 4 %. Prognosen för den genomsnittliga räntenivån justeras bara upp marginellt till 9.5 % jämfört med förutsägelseerna i budgetpropositionen.

Sammanfattningsvis måste man konstatera att regeringen misslyckas med att uppnå långtidsutredningens nivåer för kostnadsutvecklingen som skulle kunna leda till ekonomisk balans, samtidigt som fördelningspolitiken fortsätter att missgynna främst barnfamiljer och glesbygdsbor. Mot den bakgrunden måste förslagen att öka beskattningen av boendet via höjd fastighetsskatt avvisas.

De ökade insatserna för forskningen som föreslås är lovvärda, men ger inte effekt förrän i ett längre perspektiv. Även de regionalpolitiska åtgärder som föreslås är bra, men otillräckliga för att hejda utvecklingen mot ökad regional obalans. En mera målmedveten satsning på småföretagen i glesbygd skulle öka produktionskapaciteten. Det internationellt sett höga kapacitetsutnyttjandet är en väsentlig faktor bakom Sveriges snabba inflationsutveckling. En sådan målmedveten satsning på att bygga ut produktionskapaciteten där det finns ledig arbetskraft skulle även minska löneglidningen.

Arbetslösheten och den bristande fördelningspolitiken är problem som inte får en tillfredsställande lösning genom de förslag som läggs fram i budget- och kompletteringspropositionerna. Målet måste vara en politik som främjar sysselsättningen på kort och lång sikt samt en mer rättvis fördelning av resurserna i samhället. Den sneda regionala fördelningen av arbetstillfällen i landet, barnfamiljernas svåra situation, speciellt de med en hemarbetande eller deltidsarbetande förälder, och det växande antal hushåll som inte kan leva på sin inkomst, visar att fördelningspolitiken misslyckats. Till detta kommer att den ekonomiska politiken snarare bidrar till att såväl den yttre som inre miljön påverkas negativt. Den ekonomiska politiken måste vara i samklang med naturens spelregler och främja livskvalitet.

En kristdemokratisk strategi för ekonomisk balans

Sveriges ekonomi måste snarast komma till rätta med sina strukturella balansproblem för att inte hamna i en ny devalveringssituation och därmed låta de sämst ställda få betala för bristen på en ansvarig ekonomisk politik. Men de nödvändiga kortsiktiga åtgärderna måste kombineras med åtgärder som styr utvecklingen mot ökad valfrihet och livskvalitet för den enskilde medborgaren.

Valfrihet och livskvalitet

Det är positivt att den privata konsumtionen ökar igen efter många år av reallönesänkningar. Faran finns dock att den privata konsumtionstillväxten

Mot. 1986/87
Fi 115

ökar snabbt så att den resulterar i bytesbalansproblem.

Mot. 1986/87

Fi115

Den privata konsumtionen i vårt land är mycket importbenägen. Genom förbättrade sparvillkor kan en del av den ökade privata köpkraften kanaliseras till mera produktiva investeringar. Men även en ökad valfrihet på traditionella offentliga serviceområden som barnomsorg, utbildning och sjukvård, skulle medföra en ökning av mindre importbenägen privat konsumtion. Men främsta skälet för att luckra upp olika offentliga monopol är att öka valmöjligheterna och livskvaliteten för den enskilde medborgaren. Mycket talar också för att en ökad konkurrens och valfrihet minskar samhällets kostnader för den offentliga servicen. En socialt ansvarsfull politik som släpper fram fler alternativ till offentlig verksamhet kan därför leda till att en högre servicestandard kan uppnås till oförminskat, och t. o. m. sänkt skattetryck.

Pris- och kostnadsutvecklingen

Statens stora budgetunderskott har inneburit att mer pengar undan för undan pumpats in i det ekonomiska kretsloppet och drivit upp inflationen. Devalveringarna 1981 och 1982 på sammanlagt 26 %, den nominella löneökningstakten och förväntningarna om en fortsatt hög inflation är viktiga orsaker till den höga inflationstakten. För att kunna växla ned till lägre nominella löneökningar krävs ett gott samarbete mellan regeringen och arbetsmarknadens parter. Detta måste kombineras med en rättvis fördelningspolitik och ekonomisk-politiska åtgärder som underlättar avtalsrörelsen.

För att minska incitamenten för höga nominella lönekrav bör marginalskatterna sänkas ytterligare och skatteskalorna inflationsskyddas. Lönepolitiken måste också drivas så att den konkurrensutsatta sektorn blir löneledande.

En åtgärd som framför allt kan bidra till minskad löneglidning är att stimulera införandet av vinstdelningssystem för de anställda i företagen. I en särskild motion 1986/87:Fi218, Medägande – inte fondcentralism, redovisas kds syn på formerna för en satsning på ett sådant system.

Det är viktigt att den ekonomiska politiken förs så att räntenivån kan sänkas. En hög räntenivå medför hög inflation, minskade investeringar och minskat bostadsbyggande. Det höga svenska ränteläget beror i stor utsträckning på att den statliga budgetpolitiken inte varit tillräckligt stram. Detta har kompensrats via penningpolitiken med ett högt ränteläge. Statens lånebehov måste ytterligare minska genom en viss utförsäljning av statens reala tillgångar, som delar av Statsföretagsgruppen, delar av domänverkets och televerkets tillgångar. En sådan åtgärd kan övervägas för att minska statsskulden och därmed pressa ned räntan. Ett avskaffande av valutaregleringen är angeläget och skulle lätta på trycket på räntenivån.

Sysselsättningen

Arbetslösheten i Sverige har under senare år varit den högsta som någonsin uppmäts under en högkonjunktur. Den öppna arbetslösheten har hittills

under 1980-talet legat på omkring 3 %. På grund av förändring i mätmetoden redovisas nu en något lägre procentandel. Det finns en uppenbar risk att myndigheter och politiker vänjer sig vid denna nivå. Antalet sysselsatta förväntas öka med 25 000–30 000 personer 1987. Antalet förtidspensionerade – främst av arbetsmarknadsskäl – har under tidigare år ökat med ca 45 000 om året. Det senare är en mycket oroande utveckling. Bakom statistiken döljer sig en verklighet där den enskildes livskvalitet ofta på ett allvarligt sätt påverkats. Antalet förtidspensioneringar är uppenbarligen anpassat till växlingarna i den ekonomiska konjunkturen. Det faktum att allt fler medborgare förtidspensioneras är ett tecken på att regeringen inte lyckats upprätthålla full sysselsättning och att utslagningen på arbetsmarknaden fortsätter på ett oacceptabelt sätt.

Sysselsättningsutvecklingen för ungdomar i åldern 20–24 år har varit ogynnsam. Trots förbättringar i sysselsättningsläget i stort ligger arbetslösheten i dessa åldersgrupper fortfarande på drygt 6 %. De i kompletteringspropositionen föreslagna åtgärderna är otillräckliga för att nämnvärt förbättra situationen för denna ungdomsgrupp.

Kds förordar att ATP-avgiften för ungdomar under 25 år slopas och att ungdomar under 25 år får tillgång till en praktik- eller lärlingsplats, i enlighet med ett system som föreslås i motion 1986/87:A261.

Budgetpolitiken

Kds budgetalternativ, som presenterades i januari i motion 1986/87:Fi217, tar sikte på att reformera fördelningspolitiken och att uppnå samhälls-ekonomisk balans genom att styra samhällsutvecklingen mot ökat sparande och resurshushållning. Prognoserna tyder på att budgetsaldot blir 33,6 miljarder kronor jämfört med de 40,5 miljarder som beräknades i budgetpropositionen. Bakgrunden är att inkomsterna beräknas öka med 5,6 miljarder. Detta speglar en ökad vinstnivå i näringslivet med åtföljande benägenhet att acceptera en ökad löneglidning. I kompletteringspropositionen förklaras förbättringen av budgetsaldot till största delen med att inflationen och därmed skatteintäkterna vid oförändrade regler blivit högre. Det förbättrade budgetsaldot kan sålunda vara spegelbilden av en försvagad internationell konkurrenskraft för svenskt näringsliv. För att dämpa en sådan utveckling kan regeringen bara hoppas på en fortsatt ökad produktivitet i näringslivet. Med hänsyn till att saldiförbättringen i så hög grad förklaras av en högre inflation än förutsett, kvarstår och skärps kravet på fortsatt stramhet i budgetpolitiken.

Avslag yrkas på höjningen av bilaccisen mot bakgrund av att det på grund av miljöhänsyn är önskvärt att bilparken förnyas, så att andelen fordon med katalytisk avgasrening kan höjas så snabbt som möjligt. Som ett exempel på bilismens miljöpåverkan kan nämnas att i början av maj månad redovisades hur kväveoxidutsläppen från biltrafiken förorsakat allvarliga skador på skånska bokskogsbestånd i närheten av stora trafikleder.

De reformer och finansieringsförslag kds redovisat i januari i motion 1986/87:Fi217, har fortfarande hög aktualitet och angelägenhet, därför för-

Mot. 1986/87
Fi115

ordas att den budgetpolitiken genomförs. Som en alternativ budgetförstärkning till regeringens förslag om höjd fastighetsskatt, bilaccis och tullavgift, föreslås att energiskatterna höjs med 1 050 000 000 kr. med tyngdpunkten lagd på kärnkraftsproducerad elektricitet.

Mot. 1986/87
Fi115

Hemställan

Med anledning av vad som ovan anförts hemställs

1. att riksdagen avslår förslaget till lag om ändring i lagen om statlig fastighetsskatt,
2. att riksdagen beslutar att fastighetsskatten för 1988 tas ut enligt 1987 års beräkningsgrund på nu gällande taxeringsvärden,
3. att riksdagen avslår förslaget att höja bilaccisen genom ändring i lagen om försäljningsskatt på motorfordon,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att den inte önskar någon särskild avgift vid tullförrättning på obekvämtid,
5. att riksdagen godkänner de allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken som redovisas i motionen,
6. att riksdagen godkänner de allmänna riktlinjer för budgetpolitiken som redovisas i motionen,
7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om avveckling av valutaregleringen,
8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts om att stimulera sparandet.

Stockholm den 13 maj 1987

Alf Svensson (c)

